

YDÖ411

Dini Rehberlik ve Danışmanlık

Dinî Rehberlik ve Danışmanlıkta Dinî Bilgi

Giriş

- Dinî rehberlik ve danışmanlıkta dini bilgi konusu
 - bilen bir varlık olarak insan,
 - dini bilginin değeri,
 - dini bilgi üretme süreçlerine ilişkin değerlendirmeler,
 - bir dini bilgi üretme süreci olarak fetva,
 - dinî rehberlik ve danışmanlık bilgisinin fetva ile benzeyen ve ayrılan yönleri çerçevesinde ele alınacaktır.

Bilen bir varlık olarak insan

- Bilmek, tıpkı konuşmak, düşünmek, üretmek gibi insanın varlık koşullarından biridir.
- İnsan bilir, bildiğini bilir, bilgiyi üretir, dönüştürür, değiştirir, bilgiyi etkiler ve bilgiden etkilenir

Bilgi-Dinî Bilgi

- Bilen ile bilinen arasında bilme eyleminin ürünü olarak bilgi
- Bir hayat etkinliği olarak bilgi
- Vahyin bizzat kendisi olarak bilgi
- Vahyin anlaşılması dolayısıyla üretilen bilgi

Bilginin değeri

- *“Allah’a karşı ancak, kulları içinden âlim olanlar huşû (derin saygı) duyarlar” (Fâtır, 35/28)*
- *“Allah’ın benimle gönderdiği hidayet ve ilim, (farklı yapılardaki) topraklara düşen bol yağmura benzer. Bunlardan bazıları temizdir, suyu alır, bol bitki ve ot yetiştirir. Bazıları kuraktır, suyu (yüzeyinde) tutar. Bu sudan insanlar yararlanır; hem kendileri içerler hem de (hayvanlarını) sularlar ve ziraat yaparlar. Diğer bir toprak çeşidi de vardır ki dümdüzdür. (Ona da yağmur düşer ama) o ne su tutar ne de bitki yetiştirir. Allah’ın dinini inceden inceye kavrayan, Allah’ın beni kendisiyle gönderdiği hususlardan faydalanan, öğrenen ve öğreten kimse ile (bunları duyduğu vakit kibrinden) başını bile kaldırmayan ve kendisiyle gönderildiğim Allah’ın hidayetini kabul etmeyen kimsenin misali işte böyledir” (Buhari, İlm, 20)*

Bilginin değeri

- “Tâbiînden Kays b. Kesîr’in anlattığına göre, bir adam Medine’den yola çıkarak Dımaşk’a Ebu’d-Derdâ’yı görmeye gelir. Ebu’d-Derdâ: “Kardeşim, seni buraya getiren nedir?” diye sorar. Adam: “Senin Resûlullah’tan (sav) naklettiğini öğrendiğim bir hadis.” diye cevap verir. Ebu’d-Derdâ: “Sahi başka bir ihtiyaç için gelmedin mi?” der. Adam: “Hayır” der. Ebu’d-Derdâ: “Ticaret için de mi gelmedin?” deyince adam: “Hayır, sadece o hadisi senden öğrenmek için geldim.” der. Bunun üzerine Ebu’d-Derdâ: “Evet” der, “Resûlullah’ın şöyle dediğini işittim: *“Kim ilim için yola çıkarsa Allah ona cennete giden yolu kolaylaştırır. Melekler, hoşnutluklarından dolayı ilim talebesine kanatlarını serer. Sudaki balıklara varıncaya kadar yer ve gök ehli âlim kişinin bağışlanması için Allah’a yakarır. Âlimin, âbide (ibadet edene) üstünlüğü, (parlaklık, görünürlük ve güzellik bakımından) ayın diğer yıldızlara olan üstünlüğü gibidir. Kuşkusuz âlimler peygamberlerin varisleridir. Peygamberler miras olarak ne altın ne de gümüş bırakmışlardır; onların bıraktıkları yegâne miras ilimdir. Dolayısıyla kim onu alırsa büyük bir pay almış olur.”* (Tirmizî, İlim, 19)

Dinî Bilgi Üretme Süreçleri

- “Allah’ın rahmeti sayesinde sen onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba ve katı kalpli olsaydın, onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi. Artık sen onları affet. Onlar için Allah’tan bağışlama dile. İş konusunda onlarla müşavere et. Bir kere de karar verip azmettin mi, artık Allah’a tevekkül et. Şüphesiz Allah tevekkül edenleri sever.” (Al-i İmran, 3/159).

Dinî Bilgi Üretme Süreçleri

“Sadece umre niyetiyle yola çıkan Müslümanlarla buna izin vermeyerek onları Mekke’ye sokmayan müşrikler arasında imzalanan Hudeybiye Antlaşması’nın ağır şartları ashâbın o kadar zoruna gitmişti ki antlaşma sonrası kurbanlarını kesip tıraş olmalarını söyleyen Peygamberlerinin emrine kimse karşılık verememişti. Son derece üzülen Allah Resûlü, eşi Ümmü Seleme’nin yanına gidip olanları anlatarak onların bu durumunu hanımıyla istişare etmişti. Ümmü Seleme, “Ey Allah’ın Resûlü, sen bunu yapmak istiyor musun? O halde çık, kurbanını kesinceye ve berberini çağırıp tıraş oluncaya kadar onlardan hiç kimseyle tek bir kelime konuşma.” diyerek ona çıkış yolu gösterdi. Eşinin bu fikrini uygulayan Peygamber Efendimiz, ashâbına örnek olmuş, sahâbe de onun yaptıklarını yapınca gerginliğe son verilerek kriz atlatılmıştı. Böylece Resûlullah, hanımının desteğiyle bu sıkıntılı durumu aşmış oldu.” (Buhârî, Şurût.15)

Fetva ile dinî rehberlik ve danışmanlık bilgisi karşılaştırması

FETVA

«...fetva (fütyâ, çoğulu fetâvâ, fetâvî), sözlükte “bir olayın hükmünü açıklayan veya hükmünü koyan, güçlükleri çözen kuvvetli cevap” anlamındadır. Fıkıh terimi olarak “fakih bir kişinin sorulan fikhî bir meseleye yazılı veya sözlü olarak verdiği cevap, ortaya koyduğu hüküm” demektir. Örfte ise sorulan dinî sorulara müftüler tarafından yazı ile verilen cevaptır.» (Atar, 2013).

Fetva ile dinî rehberlik ve danışmanlık bilgisi karşılaştırması

DİNÎ REHBERLİK VE DANIŞMANLIK BİLGİSİ

Bireylerin dinî konulardaki soru ve sorunlarına cevap oluşturmaya, bireyin dinî kimliğini oluşturmada ve dinî yaşantısına yön vermede kaynaklık eden vahiy ve vahiyden üretilen dinî nitelikli bilgi

Fetva Örnekleri

DİB ilgili fetva örneklerine şu linkten ulaşılabilir:

<https://kurul.diyamet.gov.tr/FetvaYontem>

SORULAR

- Bu ders aşağıdaki sorular çerçevesinde tartışılacaktır:
 - İnsanın bilme sorumluluğu nedir?
 - Bilen bir varlık olarak insanın dinî bilgi karşısında konumu nedir?
 - Dinî bilgiyi diğer bilgi türlerinden ayıran özellikler nelerdir?
 - Dinî bilgi üretme yolları nelerdir?
 - Dinî bilgi üretme süreçleri dinî rehberlik ve danışmanlık sürecini hangi açılardan etkilemektedir?
 - Dinî Rehberlik ve Danışmanlık bilgisinin Fetva ile benzeyen ve ayrılan yönleri var mıdır?

KAYNAKLAR

- Âşur, M. Tahir b., *İslâm Hukukunda Gaye Problemi*, çev. V. Akyüz, M. Erdoğan (İstanbul: Rağbet Yayınları, İstanbul, 1999).
- Atar, Fahrettin “Fetva”, *DİA* 12 (2013), ss.487- 496.
- Atay, Hüseyin, *Kur’an’a Göre Araştırmalar I-III* (Ankara: Atay Yayınları, 1997), s.22.
- Aydın, Mehmet S., “İlim-İslam Münasebeti,” *Bilgi, Bilim ve İslam*, İSAV Tartışmalı İlmi Toplantılar Dizisi: 5 (1987), ss.70-80.
- Çüçen, A. Kadir, “Bilgi Kuramına Giriş,” *Bilimname* 2 (2003): 3-12.
- Ege, Remziye, *Dinî Rehberlik*, (İstanbul: Şule Yayınları:2015)
- Gazzali, *Mustasfa: İslam Hukuk Metodolojisi*, çev. Yunus Apaydın (İstanbul: Klasik, 2006).
- Hatiboğlu, Mehmed Said, “İslam’da İlimin Dini,” *İslamiyat* 6/4 (2003), ss. 7-10.
- Mengüşoğlu, Takıyettin, *İnsan Felsefesi* (İstanbul: Remzi Kitabevi, 1988).
- Onat, Hasan, “Bilgi, Bilim ve Yöntem,” *İslam Bilimlerinde Yöntem*, ed. Halis Albayrak (Ankara: Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları, 2005).